

A quatre anys del 15M: tornem als barris

Montse Santolino

No hi ha com mirar els diaris del 23 de maig de 2011 per veure com hem crescut, políticament i democràticament, en quatre anys. **En les municipals de llavors el PP arrasava, Xavier Trias guanyava l'alcaldia de Barcelona després de 32 anys de CiU a l'oposició i el 15-M romania acampat:** "El Moviment del 15-M no ha tingut incidència en els resultats electorals: la suma del vot nul i blanc ha pujat només un 1,23% arribant al 4,23%", deia el diari 'El País'. Cap incidència. Una setmana després d'aquella manifestació iniciàtica ningú no havia entès res, semblava que no havia passat res. Ara algú com Ada Colau pot treure de l'alcaldia Trias, i el bipartidisme ha passat a la història. **Quatre anys després del 15-M ja ha canviat tot, i pot canviar encara més.**

A hores d'ara som molts els votants tradicionals d'esquerres que, fracassades les confluències, **tenim amics repartits per diferents llistes electorals i no acabem d'entendre algunes batalletes.** Que no era que la cooptació de quadres dels moviments socials i la desmobilització social postelectoral estaven perfectament identificades com els errors de la Transició que no s'havien de tornar a cometre? Que no era que després de les eleccions havíem de continuar treballant junts? Vista la poca cintura i el poc sentit de l'humor en debats i negociacions, qualsevol diria que tenim clar que el canvi polític real no ens el juguem (només) en termes de regidors o diputats.

A algunes no és que les picabaralles ens incomodin perquè semblin de barra de bar de facultat, sinó perquè són de consum intern. Les majories electorals passen per reunir el vot de les classes mitjanes i les populars, i tant les dades del Centre d'Estudis d'Opinió (CEO) de març com les més recents del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS) mostren molt poca penetració dels discursos, les baralles i els partits més netament d'esquerres entre la població de classe baixa o mitjana-baixa. Ara "necessitem" les classes populars i no hi són de manera massiva per un altre error de la Transició, el pitjor segurament tot i que menys debatut i acceptat: **els partits "d'esquerres" van abandonar culturalment les classes populars per assegurar-se el seu control i la seva instrumentalització.** Els ajuntaments, bancs de proves ideals, es van convertir, aviat, en espais de projecció personal i de clientelisme partidista.

El creixement de les desigualtats ha fet la resta. No s'ha repetit prou que hi ha més de cinc vegades de nivell de renda entre els barris més rics i els més pobres de Barcelona. La distància mental entre els uns i els altres també s'ha disparat i el problema de **necessitar el vot de l'Eixample i de Nou Barris al mateix temps** és que per trajectòria, equip i càlcul de possibilitats acabes ignorant o menystenint la part que menys coneixes.

Ben cert que "l'esquerra no pot ser una religió" com diu Pablo Iglesias, i que necessitava urgentment una bona rebotcada, però potser no una operació de cirurgia estètica que la deixés irreconoscible. Tampoc el problema és una cara en una papereta. **El problema és que estigui tan assumit que només es pot arribar a segons quina gent a través de la televisió.** El problema és que la majoria de candidats i candidates a les llistes només visitin els barris empobrits per fer projectes d'investigació-acció. El problema és que per manca de pell i suor compartida el vot 'on-line' o les primàries semblin trampes dels més llestos. El problema és no reconèixer que les finestres d'oportunitat històriques ho són perquè des del primer postfranquisme no hem estat capaços de construir majories sòlides d'esquerres.

Lliçons del 15-M i de la PAH

Malgrat que la primavera de fa quatre anys ens va despertar la vena més transgressora, igualitària i combativa, **la dèria institucional pot acabar matant-la com es va matar el socialisme més espontani i popular de la Transició**. Quines lliçons del 15-M ens poden servir avui? Ni rebaixar el discurs ni els horitzons. El que hem après en aquests quatre anys és l'eficàcia democràtica i transformadora de la radicalitat en el discurs, dels espais de trobada entre gent de diferents classes socials, i de l'acció conjunta col·lectiva i valenta. Els alts índex d'aprovació ciutadana del 15M o de la PAH demostren que senyalar amb força els problemes i els responsables comuns permet generar aliances molt potents, també amb els més vulnerables.

[Paulo Freire](#) en deia pedagogia de l'esperança, i [Frei Betto](#) que **millor el risc d'equivocar-se amb els pobres que tenir la pretensió d'encertar sense ells**. El músic i activista Pau Llonch ho repetia [en una entrevista a CRÍTIC](#) a la seva manera: s'ha de viure com els que aspirem a seduir. Del bo i millor del 15M va ser que aterressin als barris. Cal tornar als barris. També als pitjors barris. Massa sovint ha semblat que l'esquerra hi havia renunciat. Que li feien por. I a l'Albiol cal combatre'l, també, sobretot, fora de twitter. Twitter no li fa mal però **Ada Colau i David Fernández** sí. Perquè saben on i com han de dir gàngster o criminal, però també perquè la gent descartada hi confia. Perquè abracen les seves causes i no les seves pors.

El 15-M era la palanca

Potser més intel·ligent que esperar una nova finestra d'oportunitat és construir noves majories socials capaces de reproduir-se i d'autodefensar-se. Es guanyi, es pacti o es faci oposició, **cal un Pla Marshall de reconstrucció de la cultura d'esquerres que passi per tornar i reconnectar amb els barris més humils. Sense 'chonis' no hi haurà independència, i sense joves llatinoamericans o magribins als moviments socials, l'esquerra es pansirà**. La nova esquerra ha de guanyar a Nou Barris no perquè li quadrin els números per governar a la gent de Gràcia, sinó per tenir aire, vida i sentit.

Tenim al davant un any llarg i desgastant, una societat esgotada de mobilitzacions i d'expectatives, amb ganes de plegar veles i de resultats ràpids. **Quin relat tenim preparat per al dia després?** De moment, per la via de la moderació i de jugar al seu joc (de trons) correm el risc de passar de tenir contra les cordes l'esperit de la Transició, a facilitar-li el contraatac: ara són acusacions de crispació, i demà ho seran de poca serietat, d'impossibilitat d'arribar a pactes i consensos i d'ingovernabilitat. Ningú va dir que fos fàcil. **Fins ara, la democràcia ha estat una mena de prova pilot controlada per les elits**. La democràcia real comença ara. Quantes coses hauran passat per al cinquè aniversari del 15-M?

Montse Santolino és periodista